

Rognkjeks/-kall

Status og råd

Bestanden av rognkjeks og rognkall er historisk lav etter en betydelig nedgang på 1990-tallet, men synes å ha stabilisert seg på noe over 1/3 av nivået på 1980-tallet.

Beskatningsgraden i fisket er sannsynligvis like mye påvirket av antall deltagende fartøy som antallet garn og døgn de enkelte fartøyene drifter. I 2008 ble fartøkvoten økt til 2500 kg rogn, noe som så ut til å øke beskatningsgraden betydelig da hele 62 % av fartøyene leverte mer enn 2000 kg. Nedgangen i fangst i 2009 og 2010 er langt større enn nedgangen i antall fartøy som deltar. Fartøkvoten ble igjen økt til 2500 kg i 2010, men totalfangsten har likevel ikke økt. Havforskningsinstituttets råd er at det settes inn reguleringstiltak som sikrer at antall deltagende fartøy ikke overskrider 300, og at total fangst blir maksimalt 400 tonn rå rogn.

Fiskeri

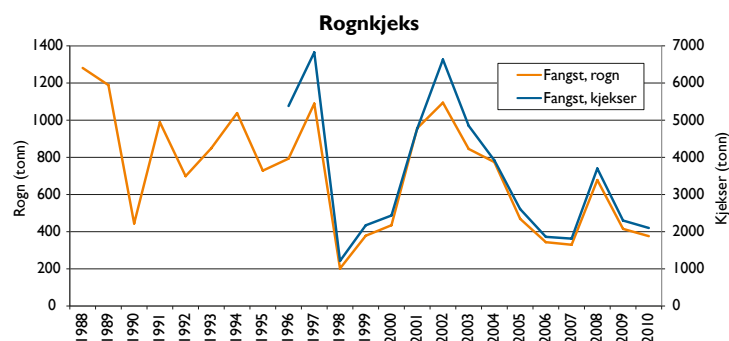
Fisket de siste årene synes å sammenfalle med de råd Havforskningsinstituttet har gitt, og i 2010 deltok 295 fartøyer i dette fisket. Det ble levert 376 tonn rå rogn, en nedgang på 10 % fra året før. 121 fartøyer leverte mer enn 1500 kg hver. Verdien av landingene i 2010 var totalt 15,4 millioner kroner, en økning fra året før på noe over 20 %. Omregnet til hel fisk, basert på en omregningsfaktor fra 2007, ble det fisket 2100 tonn kjekser. Ca. 10 % av fangsten i antall er kaller.

Mengden rå rogn i rognkjeksfisket har variert i perioden 1988–2010 (se figur). Etter 1990 har deltakelsen i fisket variert fra noe over 200 til over 800 fartøyer. De siste årene har en økende andel av de deltagende fartøyene levert mer enn 1500 kg rogn (opptil 70 %), men denne andelen falt til noe over 40 % i 2009 og 2010.

Beregning av rognkjeksbestanden

Det antas at fisket foregår på gytebestanden av kjekser, og at den fiskbare bestanden er ca. 50 % av den totale gytebestanden. En høy minste maskevidde i garn sikrer at det alltid vil være fisk fra alle årsklasser som får gyte. Det antas at fangsten i 2009 og 2010 er ca. 30 % av fiskbar bestand, noe som anses som et moderat beskatningspress. Metoden som benyttes gir et relativt stabilt bilde av bestandssituasjonen. De to siste årene er det ikke gjort nye beregninger av bestandgrunnlaget. Siden beskatningen er i samsvar med de råd som blir gitt, er fremskriving av bestanden gjort ut fra prognoser i tidligere beregninger.

Rekrutteringen til bestanden ser ut til å være relativt svak, men maskeviddebestemmelsene sikrer at en tilstrekkelig stor del av bestanden får gyte.

Norske landinger av rognkjeksrogn og fangst av kjekser.

Norwegian landings of lumpfish roe (tonnes) and catch of female lumpfish (tonnes).

Rognkjeks (hunn) og rognkall (hann)

– *Cyclopterus lumpus*

Andre norske navn: Rognkjølse

Familie: Cyclopteridae (rognkjekser og ringbuker)

Maksimal størrelse: Opptil 63 cm og 5,5 kg

Levetid: Blir mer enn 7–8 år gammel, kanskje 15

Leveområde: Tarebeltet første leveår, deretter frittsvømmende i havet. Lever fra Biscaya til Island og det nordlige Barentshavet.

Gyteområde og -tid: Gyter langs kystene av det østlige Atlanterhavet på grunt vann i hele utbredelsesområdet. Gyter om våren og gir da grunnlag for de fiskerier som foregår.

Fødevaner: Føden er i hovedsak plankton som finnes i de åpne vannmasser.

Nøkkeltall:

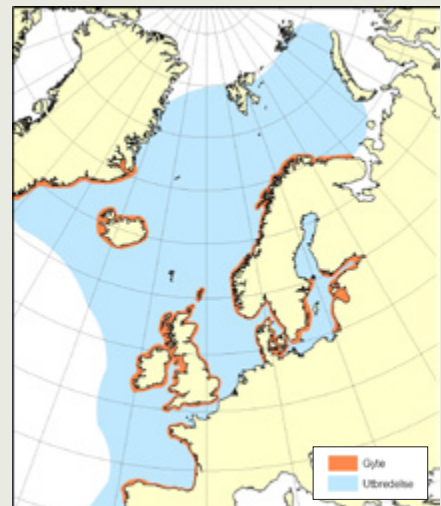
KVOTERÅD: Havforskningsinstituttet gir råd om å begrense totaluttaket til 400 tonn rogn

KVOTE 2011: 2 500 kg rå rogn per fartøy

SISTE ÅRS FANGST: 376 tonn rå rogn (2 100 tonn kjekser)

NORSK FANGSTVERDI: 15,4 mill. kroner

ANTALL DELTAKENDE BÅTER (2010): 295

Fakta om bestanden:

Rognkjeks og rognkall fødes om sommeren fra en eggklump som kallen har voktet i to måneder. Eggklumpen er gytt av flere kjekser fra februar til mai. De inviteres til en passende gyteplass av hannen som vokter den. Når eggene befruktes blir de klebrige og festes til fjell eller steiner på bunnen.

De små kjeksene og kallene vokser opp i tareskogen og søker skjul ved å feste seg med sugeskiven på tareblad der vi kan se dem som små knopper. Når de er ett år gamle, og litt større enn en golfball, svømmer de ut i åpent hav. Her beiter de på plankton i 2–4 år før de vandrer tilbake til kysten for å gyte.

Arten finnes i hele det østlige Atlanterhavet, Nordsjøen, Østersjøen og Barentshavet. Den kan vandre store avstander ut i havet, og det er uvisst om det finnes flere adskilte bestander og hvor store disse er. I Norge regner vi at hovedbestanden er fisk som gyter i Nordland, Troms og Finnmark, men det gyter mye fisk også på resten av kysten.